

**STRATEGIJA RAZVOJA
PUČKE KNJIŽNICE I ČITAONICE U PITOMAČI
(1995.-2010.)**

**DEVELOPMENT STRATEGY OF
PITOMAČA PUBLIC LIBRARY AND READING ROOM
(1995-2010)**

Ilija Pejić

Narodna knjižnica "Petar Preradović", Bjelovar

ilija.pejic@bjelovar.com

UDK / UDC 027.3(497.5Pitomača)"1995/2010"

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 31. 10. 2004.

Sažetak

U radu se detaljno opisuje realizacija ciljeva postavljenih u dva razvojna programa Pučke knjižnice i čitaonice u Pitomači za razdoblja 1995.-2000. i 2000.-2005. Ostvarenje postavljenih ciljeva, mada ne u cijelosti, vidljivo je u proširenju i uređenju prostora kao i značajnim promjenama u poslovanju Knjižnice.

Prostor, proširen za 80 m² na sveukupno 200 m², preuređen je i opskrbljen novim namještajem i drugom potrebnom opremom. Uz Posudbeni odjel za odrasle, osnovan je još Dječji odjel i Studijski odjel. Uposlen je i djelatnik s punim radnim vremenom, s knjižničarskom, ali srednjom, spremom. Nabava knjiga (686 svezaka godišnje, srednja vrijednost) bila bi po opsegu zadovoljavajuća da u njoj nije i dalje velik udjel otkupa (oko 40 posto). No, zato su značajno smanjeni pokloni. Uvelike je povećan broj novonabavljenih knjiga i slikovnica za djecu. Zbirka knjiga je u četiri godine (2000.-2003.) povećana za 86 posto, a u tijeku je izgradnja ostalih zbirki. Nadalje, velik dio fonda (oko 80 posto) strojno je obrađen, a automatizirani su i drugi dijelovi poslovanja (pretraživanje, ućlanjivanje, posudba, rezervacije, statistika itd.). Također je zapažen znatan porast sveukupnog članstva, kao i porast broja djece u članstvu.

Zaključno, u kratkim se crtama navodi smjer razvoja Pučke knjižnice i čitaonice u Pitomači u razdoblju 2005.-2010., kako bi se u potpunosti ostvarila vizija Knjižnice kao kulturnog središta Pitomače, mjesta gdje će građani nalaziti informacije te provoditi dio slobodnog vremena družeći se i razmjenjujući iskustva.

KLjučne riječi: Pučka knjižnica i čitaonica Pitomača, strategija razvoja, narodne knjižnice, prostor, izgradnja zbirki, poslovanje, članovi

Summary

The paper gives a detailed description of the realisation of goals of two programmes for development of Pitomača Public Library and Reading Room for periods 1995-2000 and 2000-2005. The realisation of their goals, although not completed, can be seen in the enlargement and reconstruction of library facilities, as well as in significant changes in library's structure and activities.

The library space has been enlarged to reach the size of 200 square meters (compared to the earlier 120 square meters) and fully equipped and refurbished. Apart from the Adult Loan Section, they have also introduced the Children's Loan Section and the Study Section. A full-time librarian with a higher degree of library training has also been employed. The rate of book acquisition would be satisfactory (686 volumes per year) had not the percentage of mediated purchase remained the same (around 40 percent). However, the number of gifts and donation has decreased. The number of newly acquired books and children's picture-books has also increased dramatically. Library's book collection has grown 86 percent over the period of four years (2000-2003), while the development of other collections is still under construction. Furthermore, a great part of the collection has been machine-processed (around 80 percent), while some other functions of the library have also been computerised (collection search, memberships, loan, reservations, statistics etc.). The growth in membership has also been observed, particularly in the number of children registered.

The last section of the paper deals with future plans for the development of Pitomača Public Library in the period 2005-2010 in order to fully achieve the goal of making Pitomača Public Library the cultural centre of the region, a public space where Pitomača citizens could find all the information they need, spending their free time in a creative exchange of ideas and experiences.

Keywords: Pitomača Public Library and Reading Room, development strategy, public libraries, library space, collection development, activities, membership

1 Uvod

Višeznačni leksem *strategija*, preuzet iz vojne i ekonomske terminologije, definiran kao "utvrđivanje dugoročnih ciljeva poduzeća i načina njihova ostvarivanja",¹ primjenjiv je i na knjižničarstvo. Izrada je *Smjernica za nacionalnu strategiju razvoja narodnih knjižnica* u tijeku.² U nastanku okvirnog dokumenta, s jasno razrađenim aktivnostima kojim bi se povećala učinkovitost i poboljšao status ovih kulturnih ustanova, prenaplaćavaju se iskustva velikih, uglavnom stranih knjižnica, a male se nigdje i ne spominju. Pogled odozdo, iz prakse, mogao bi ukloniti mnoge nejasnoće.

Iz dvaju dugoročnih programa rada Pučke knjižnice i čitaonice u Pitomači (1995.-2000.; 2000.-2005.), jasno se može iščitati *vizija* Knjižnice kao suvremene knjižnice otvorene korisnicima i zadovoljenju njihovih obrazovnih, komunikacijskih,

¹Ekonomski leksikon. Zagreb : Leksikografski zavod "Miroslav Krleža" : Masmedia, 1995. Str. 857. Vidjeti i: Hrvatski enciklopedijski rječnik. Zagreb : Novi Liber, 2002. Str. 1244.

²Središnja tema II. savjetovanja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj (Osijek, 1.-2. travnja 2004.) bila je posvećena nacionalnoj strategiji razvoja narodnih knjižnica. Otuda je i potekao prijedlog izrade spomenutog dokumenta.

informativskih, rekreacijskih i socijalnih potreba,³ dakle prepoznatljivog i rado posjećivanog kulturnog središta Pitomače. Promicanju društvene uloge Knjižnice pridodaje se i potreba čuvanja i proučavanja zasebnosti pitomačkog kraja.⁴ U ovom će se radu prikazati kako se i u kojoj mjeri ta *vizija* ostvaruje. Uz kratki pregled razvoja knjižničarstva u Pitomači, opisat će se aktivnosti na preuređenju, proširenju i opremanju prostora, informatizacija knjižničnog poslovanja i umreživanje, izgradnja i zaštita zbirki, te broj i struktura korisnika.

2 Razvoj knjižničarstva u Pitomači

Čitaonica pitomačka osnovana je 1895. kad su joj odobrena *Pravila*. Ta se godina vezuje uz početke knjižničarstva u Pitomači. Svrha osnivanja društva jasno je istaknuta: "da promiče društveni mjesni život."⁵ Čitaonica je imala utemeljiteljne, redovne, izvanredne i počasne članove. Mijenjala je ime, prostore, knjižničare. Pod nazivom *Hrvatska čitaonica* kao prinosnik Matice hrvatske pojavljuje se 1912. Potom je u sastavu drugih društava: 1924. pripojena je Prosvjetnom društvu *Osvit* kao *Narodna čitaonica*, a od 1925. do 1957. u sastavu je HPGD *Sloga*.⁶ Spomenute 1957. ulazi u sastav novoosnovanog Narodnog sveučilišta pod svojim starim nazivom kao *Narodna čitaonica*. Smještena je u prizemlju na 120 m² tada izgrađenog Doma kulture gdje se i danas nalazi. U vremenu od 1957. do 1975. u Knjižnici rade dva knjižničara. Pod okrilje HPGD *Sloga* vraća se ponovno 1975. jer se ukida Narodno sveučilište i u toj asocijaciji ostaje sve do preseljenja u staru osnovnu školu 1986. S radom prestaje 1989. Kad je 1991. započeo rat, u Pitomaču dolaze prognanici i izbjeglice te bivaju smješteni u školu. Preseljenjem knjiga u podrum škole, nestaje velik dio fonda.

Pod novim nazivom *Pučka knjižnica i čitaonica* obnavlja rad 1994., vrativši se u svoj prvotni prostor u Domu kulture. U travnju iste godine u fondu je zatečeno

³Novljan, Silva. Program razvoja knjižnične dejavnosti : splošna knjižnica. // Načrtovanje gradnje i opreme knjižnic / Novljan, Silva ; Potokar, Robert ; Slokar, Rajko. Sanwald, William W. Premišljeno načrtovanje knjižnične zgradbe. Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001. Str. 60-61.

⁴O narodnoj knjižnici kao promicatelju lokalne kulture i zadovoljenja potreba lokalne zajednice više u: Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 8.

⁵Čitaonica pitomačka. // Hrvatski državni arhiv, UOZV 13-4 23768/1895; rkp. 5.

⁶Begović, Branko. Tri stoljeća Pitomače. Pitomača : Mjesna konferencija Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske, 1985. Str. 105. Begović prikazuje cjelokupni život Pitomače kroz protekla tri stoljeća, ali iz tog se prikaza ne nazire kontinuitet knjižničarstva, jer su prednost pred čitaonicom dobile sve druge udruge. Upitne su neke Begovićeve tvrdnje, npr.: "Oko 1890. godine osnovana je prva knjižnica i čitaonica s oko 3000 knjiga ..." (str. 105.). Istu tezu ponavlja i u drugoj svojoj knjizi *Pozdrav z Pitomače* (Pitomača, 2003., str. 27.). Za početke knjižničarstva u Pitomači zasad se uzima 1895., jer postoje potvrđeni podaci, izneseni i u ovom radu. Ista se godina, 1895., navodi i u natuknici 'čitaonice' u: Enciklopedija Jugoslavije. Zagreb : Leksikografski zavod, 1956. Sv. 2., str. 606. Begovićeva istraživanja, koja treba uzimati s oprezom, završavaju uglavnom s krajem Drugoga svjetskog rata. O razvoju knjižničarstva poslije 1945. puno sam više doznao od Mirka Lauša, kroničara Pitomače. Vidjeti i: Pejić, Ilija. Nacionalna strategija razvoja narodnih knjižnica : pogled iz Pitomače. // Svezak 6, 6(2004), 7.

898 svezaka omeđenih publikacija, dok se za 975 svezaka nije znalo gdje su pa su otpisani. U Knjižnici radi jedan knjižničar dva sata dnevno sve dok se 1998. na puno radno vrijeme ne upošljava djelatnik sa srednjom stručnom spremom koji ubrzo stječe knjižničarsko zvanje.

U sažimanju prijedelog puta dvije su godine prijelomne: 1957. i 1994. Godine 1957. Knjižnica prvi put postaje dijelom kulturne ustanove pa se njezinoj osnovnoj djelatnosti pridaje više pažnje. Do tada je uglavnom bila sastavnicom raznih društava i udruga, bez stalnih prihoda. U sastav udruge vraća se 1975. i za Knjižnicu dolaze teški dani koji traju sve do 1994. kada skrb o njoj preuzima Općina u čijem je sastavu i danas, određivši joj stalna namjenska sredstva.

3 Razvoj Pučke knjižnice i čitaonice: 1995.-2000. i 2000.-2005.

Počevši ponovno s radom 1994., Knjižnica se susreće s nizom poteškoća. Prostor (120 m²) je zapušten, bez sanitarnog čvora, čajne kuhinje, centralnog grijanja, telefona itd. Knjižnični fond složen je na dotrajalim sivim policama (metal-drvo). Dio građe smješten je i na policama pletenim od šiblja, a u čitaonici je pletena sjedeća garnitura. Knjižnica je otvorena samo deset sati tjedno, uglavnom u vremenu od 17 do 19 sati. U navedenim uvjetima nije se ni moglo očekivati povećanje članstva.

Krajem 1994. izrađen je *Program rada Pučke knjižnice (1995.-2000.)* u kojem se planira:

- preuređenje i opremanje postojećeg prostora dogradnjom sanitarnog čvora i čajne kuhinje,
- osiguranje stalnih izvora za nabavu građe (proporcionalan udjel Općine i Ministarstva kulture),
- zapošljavanje diplomiranog knjižničara s punim radnim vremenom,
- povećanje nabave novih knjiga, a posebice povećanje nabave novih knjiga i slikovnica za djecu i
- povećanje članstva, osobito djece i mladeži.

Od planiranog, u zadanom vremenu ostvareno je malo. *Projekt preuređenja i opremanja* izrađen je 1997., ali nije ostvaren. 1998. zaposlen je djelatnik s punim radnim vremenom, ali bez knjižničarske i visoke spreme. Osnovna zbirka omeđenih publikacija raste (v. Tablicu 1) jer su sredstva za nabavu osigurana, ali u nabavi je velik dio poklona (oko 10 posto) i, od 1999., otkupa (oko 40 posto). U tom razdoblju i opisanim okolnostima, članstvo nije značajnije povećano.

U novom, opsežnijem i sustavnijem *Programu rada Pučke knjižnice (2000.-2005.)*, izrađenom krajem 1999., planirano je sljedeće:

- proširenje, preuređenje i opremanje prostora u kojemu bi, uz već postojeći Posudbeni odjel za odrasle, bili i Dječji odjel te Studijski odjel s čitaonicom,
- uposlenje diplomiranog knjižničara s punim radnim vremenom,
- nabava omeđenih publikacija, s naglaskom na nabavi slikovnica i knjiga za djecu, kako bi zbirka knjiga do kraja 2005. narasla na 10.000 svezaka,
- osnivanje novih zbirki: periodike, referentne, omladinske, za roditelje, zavičajne te zbirke multimedijalne građe (predviđeno 500 jedinica multimedije do kraja 2005.),

- formalna i stvarna strojna obrada svekolike građe te umreživanje Knjižnice,
- povećanje članstva, osobito djece i mladeži, na oko 500 članova do kraja 2005.

S obzirom na jasno definirane ciljeve i jasnu viziju, može se reći da su oba programa rada Pučke knjižnice i čitaonice u Pitomači bila i razvojna i strateška. Ostvarenje postavljenih ciljeva, mada ne u cijelosti, vidljivo je u proširenju i uređenju prostora kao i značajnim promjenama u poslovanju.

3.1 Proširenje i uređenje prostora

Zapušten i neodgovarajuće opremljen prostor bio je velika prepreka u svakodnevnom radu. Zato je 1997. izrađen *Projekt preuređenja i opremanja*.⁷ Zbog izostanka financijske potpore Općine *Projekt* nije ostvaren, pa se među prioritetima u *Programu rada Pučke knjižnice: 2000.-2005.*, ponovno našla prostorna problematika.

Konačna verzija novog *Projekta preuređenja*,⁸ koji je jasno odjeljivao prostor za građu od prostora za korisnike i prostora za knjižničara,⁹ usvojen je sredinom rujna 2002. Ubrzani rast zbirke omeđenih publikacija (v. Tablicu 1), a potom i nova vizija Knjižnice kao kulturnog i informacijskog središta Pitomače, iziskivali su znatno veći prostor pa je *Projektom* predviđena dogradnja 80 m² za Studijski odjel s čitaonicom i računalnom igraonicom na galeriji dok bi Dječji odjel i Posudbeni odjel za odrasle ostali u istom, ali temeljito obnovljenom prostoru. Zbog većeg opsega radova troškovnik preuređenja i proširenja (sveukupno 200 m²) narastao je sa 150.000 kuna predviđenih u prethodnom projektu na 400.000 kuna. Sredstva su osigurali Općina Pitomača i Virovitičko-podravska županija.

Potom je početkom listopada 2002. izrađen i novi *Projekt opremanja* Knjižnice namještajem i opremom. Polazio je od projekta iz 1997., ali je prilagođen novom stanju i novim razvojnim vizijama Knjižnice.¹⁰ Zbog ubrzanog rasta zbirke omeđenih publikacija (v. Tablicu 1), ali i plana izgradnje novih zbirki, novim je *Projektom opremanja* predviđena mogućnost smještaja do 12.000 svezaka knjiga te smještaja građe novih zbirki: do 1.000 jedinica multimedije (CD-a, CD-ROM-ova, AV-kaseta itd.), igrački (do 100 komada), 500 svezaka periodike itd. Uz šest računala, predviđena je nabava i druge opreme (TV, video, DVD, LCD projektor, glazbena linija, grafoskop itd.). Planirano je i osam mjesta u čitaonici na Studijskom odjelu te deset mjesta na Dječjem odjelu. Opremanje namještajem iznosilo je 180.000 kuna, a u cijelosti ga je financiralo Ministarstvo kulture.

Proširenje, preuređenje i opremanje Knjižnice izvedeno je za godinu dana, od kraja listopada 2002. do kraja listopada 2003.

⁷Projekt je izradio Školski servis iz Zagreba.

⁸Projekt preuređenja izradio je Croming iz Pitomače. O samom projektu više u Arhivu Županijske matične službe za 2002.

⁹O namjeni pojedinih prostora u knjižnici više u: Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga, str. 37-38.

¹⁰Projekt opremanja izradio je Školski servis uz pomoć Matične službe.

Dogradnja novog prostora započela je krajem listopada 2002., a dovršena do kraja lipnja 2003. U srpnju 2003. probija se zid i dograđeni dio spaja sa starim prostorom Knjižnice. Preuređenje starog prostora počinje sredinom srpnja i biva dovršeno do kraja rujna. U tri dana bio je prostor u cijelosti opremljen novim namještajem izrađenim od plastificirane iverice. Police od sivog jasena kombinirane su sa svijetlozelenim stolovima i stolicama te ormarima i kosim policama u istoj boji. Dodatnu toplinu cijelom prostoru daju narančaste trakaste zavjese na velikim prozorima.

Sve prednosti temeljito obnovljene, proširene i opremljene Knjižnice mogle su se sagledati istom kada je svečano otvorena 14. studenog 2003.¹¹ To je sada prostor obasjan dnevnim svjetlom, siguran (od vode, vatre, provala), stalnih mikroklimatskih uvjeta (temperatura, vlaga, svjetlo), prilagodljiv potrebama te jedinstven i pregledan.¹² Ovakva, suvremeno koncipirana Knjižnica, kojoj je zbog smještaja u prizemlju Doma kulture lako pristupiti, trebala bi postati ugodnim i udobnim mjestom druženja i stjecanja novih znanja za sve korisnike.

Korisnički prostor čine Dječji odjel s kutkom za predškolce, Posudbeni odjel za odrasle i Studijski odjel.

U sastavu Dječjeg odjela s kutkom za predškolce nalazi se čitaonica s deset mjesta, manja igraonica te zbirke knjiga i slikovnica (oko 2.000 svezaka na kraju 2003.), igrački (50 komada), multimedije (u nastajanju, oko 200 jedinica), omladinska zbirka i manja referentna zbirka.¹³ Predviđen je i rast zbirki, npr., na police se može smjestiti i do 4.000 svezaka knjiga i slikovnica. Odjel je opremljen s dva računala, televizorom, videom, DVD-om, glazbenom linijom.

U slobodnom pristupu na Posudbenom odjelu za odrasle predviđen je prostor za 7.000 svezaka. Krajem 2003. u tom je fondu bilo oko 5.000 svezaka stručnih knjiga i beletristike.

Studijski odjel s čitaonicom raspolaže s osam mjesta za korisnike. Opremljen je računalom za korisnike, kosom policom za časopise te panoom za izložbe. Referentna zbirka je u nastajanju i u njoj je krajem 2003. bilo oko 500 svezaka, a ima prostora za još 1.000 svezaka. U ovom je Odjelu i zavičajna zbirka u nastajanju. Nabavom serijskih publikacija (deset naslova novina i časopisa) počinje se izgrađivati još jedna, dosad zanemarivana, zbirka. Osnivanje Studijskog odjela značajan je napredak knjižničarstva u Pitomači jer omogućuje tihi, istraživački, stručni rad mnogim njezinim korisnicima.

Na galeriji Studijskog odjela računalna je igraonica s tri mjesta i manje spremište za knjige. Igraonica još nije započela s radom.

¹¹Otvorio ju je Zlatko Tomčić, tadašnji predsjednik Hrvatskog sabora u prisutnosti brojnih građana i knjižničara okolnih knjižnica. Više u: Pejić, Ilija. Proširena i obnovljena Pučka knjižnica i čitaonica u Pitomači. // HKD Novosti 25(2004), 14. Vidjeti i: Tisuću knjiga za strpljivost. // Večernji list (Podravina i Bilogora), 15. 11. 2003. Str. 18.

¹²O svojstvima prostora za knjižnične potrebe više u: Novljan, Silva. Nav. dj., str. 33-34.

¹³Veličine pojedinih zbirki za Dječji, Posudbeni i Studijski odjel navedene su prema stanju na dan 31. 12. 2003.

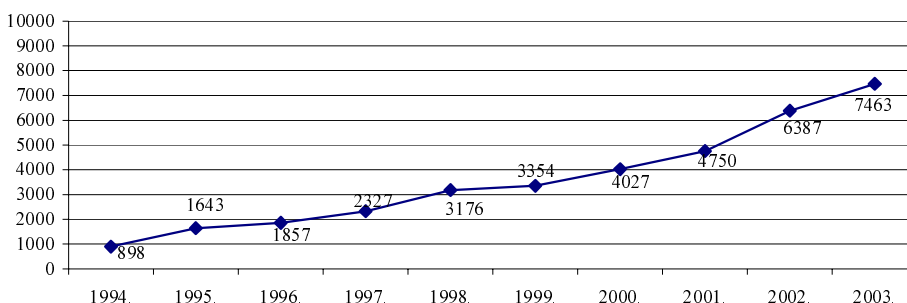
3.2 Djelatnosti Knjižnice

3.2.1 Izgradnja zbirki

Revitalizaciju knjižničarstva u Pitomači od 1994. do kraja 2003., uz već izloženi projekt preuređenja i opremanja, moguće je sagledati prikazu li se još neki važni čimbenici, a to su:

- izgradnja sveukupne zbirke knjiga,
- izgradnja zbirke knjiga i slikovnica za djecu i
- izgradnja ostalih zbirki.

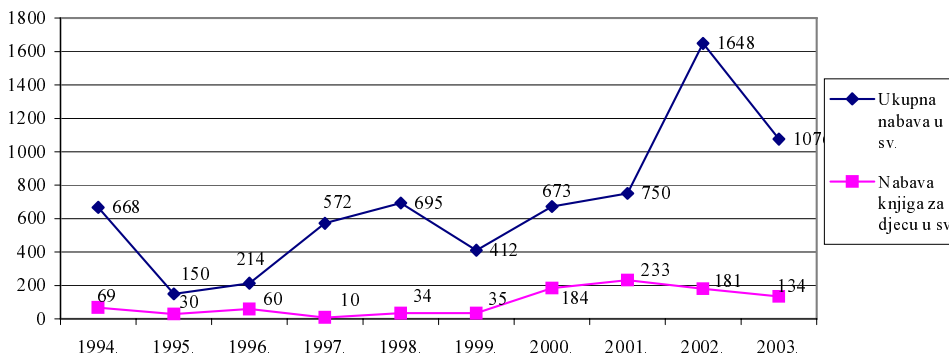
U prvom razdoblju (1994.-2000.) zbirka omeđenih publikacija rasla je neravnomjerno. Planirano je da Općina osigura 40.000 kuna godišnje, te isto toliko Ministarstvo kulture. Budući da se Općina nije pridržavala usvojenog programa, Knjižnica je 1995. i 1996. nabavljala knjige isključivo sredstvima Ministarstva kulture (v. Tablicu 2). Zato je tih godina kupnja bila mala.

Tablica 1. Rast zbirke omeđenih publikacija, izražen u svescima (1994.–2003.)

Usprkos tome, zbirka knjiga ubrzano je rasla (v. Tablicu 1) zahvaljujući poklonima građana i okolnih knjižnica. Do kraja 1994. poklonjeno je 668 svezaka knjiga, koje su obrađene tijekom 1995. S poklonima se nastavilo i narednih godina, ali u znatno manjem opsegu. U vremenu 1995.-2000. nabava knjiga i slikovnica za djecu¹⁴ u sveukupnoj je nabavi gotovo simbolična i iznosi 12,1 posto (srednja vrijednost, v. Tablicu 2). Zbirke igrački, periodike i multimedije nisu još bile osnovane.

¹⁴“Knjižni fond općinske ili gradske knjižnice treba sadržavati (u broju svezaka): 45 posto beletristike, 25 posto znanstvene i popularno-znanstvene literature, 27 posto literature za djecu i 3 posto priručne literature.” Vidjeti: Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58(1999), 2058, čl. 19. Na kraju 1999. u fondu je bilo 238 svezaka knjiga za djecu (7,1 posto sveukupnog fonda). Navedenom nabavnom politikom udio dječjih knjiga nije se ni mogao znatno povećati.

Tablica 2. Sveukupna nabava knjiga (1994.-2003.), izražena u svescima; udio knjiga i slikovnica za djecu u sveukupnoj nabavi (1994.-2003.), izražen u svescima

U drugom razdoblju revitalizacije knjižničarstva (2000.-2005.) nabava je ujednačena jer su osigurana stalna sredstva Općine (40.000 kuna) i Ministarstva kulture (50.000 kuna). Zbirka knjiga ubrzano raste (v. Tablicu 1). Konceptiju razrađene i osmišljene nabave djelomice remeti otkup knjiga Ministarstva kulture koji započinje krajem 1999. i koji u sveukupnoj nabavi dostiže i do 40 posto (v. Tablicu 2). Značajan dio knjiga iz otkupa knjižničar ne uspijeva evidentirati. Kad se u listopadu 2002. započelo s unosom građe u računalo, prvo su rješavani zaostaci iz otkupa pa je nabava na kraju 2002. upravo zbog toga velika i odskaače od nabave prethodnih godina (v. Tablicu 2). Slično se dogodilo i 2003. Kupnja je bila znatno manja, 2002. 811 svezaka, a 2003. 762 sveska. Udio knjiga i slikovnica za djecu u sveukupnoj nabavi povećan je na 18 posto (v. Tablicu 2). Navedeni postotak veći je kad se izuzmu zaostale knjige iz otkupa i iznosi oko 24 posto, što je blizu određenja *Standarda za narodne knjižnice*. Sredinom 2003. započinje se i s izgradnjom novih zbirki: periodike, multimedije, zavičajne, omladinske.

Godišnje je nabavljano 686 svezaka (srednja vrijednost) u razmatranom vremenu (1994.-2003.). Zbirka omeđenih publikacija ubrzano je rasla. Pokloni i otkup participirali su oko 45 posto u sveukupnoj nabavi. Udio knjiga i slikovnica za djecu u sveukupnoj nabavi povećan je s 12 posto na 24 posto.

3.2.2 Automatizacija knjižničnog poslovanja

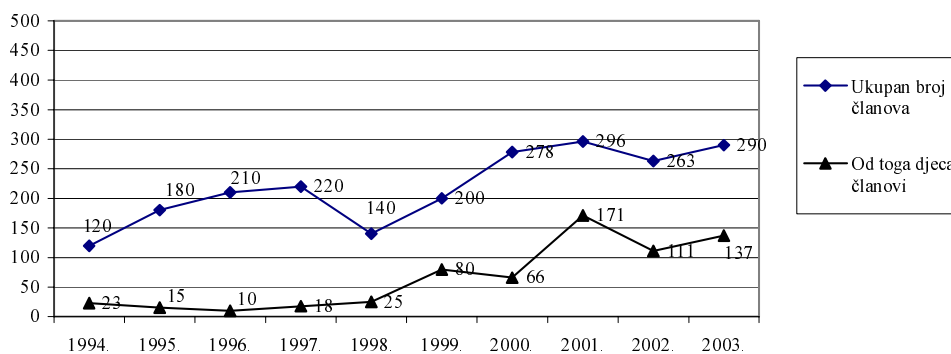
U listopadu 2002. nabavljena je računalna oprema i kupljen knjižnični program *Metel* te se odmah započelo s unosom građe. Kada je zbog preuređenja u srpnju 2003. Knjižnica zatvorena za korisnike, knjižničar se u cijelosti mogao posvetiti obradi knjiga. Tako je od listopada 2002. do listopada 2003. obrađeno preko 6.000 svezaka pa se 14. studenoga 2003. započelo s automatiziranom cirkulacijom građe (pretraživanje, uclanjivanje, posudba, statistike itd.). Stavljanjem kataloga na internet, Knjižnica postaje dijelom mreže knjižnica (narodnih i školskih) u Virovitičko-

podravskoj županiji, odnosno dijelom umreženog svijeta,¹⁵ što je još jedan značajan korak u ostvarenju strateškog plana.

3.2.3 Članstvo

Iako stagnacija u radu Knjižnice traje od 1975., na početku 1976. učlanjeno je 300 članova. Zbog neredovita rada i nebrige članstvo se osipa, da bi 1994., kada ponovno poslije pet godina, započinje s radom, uspjela okupiti 120 članova. Do srpnja 2003., broj članova porastao je na 210, a od 15. studenog do kraja godine, ukupno ih je 290 (v. Tablicu 3).

Udio djece u članstvu simboličan je sve do 1999. (10,9 posto). U *Programu rada Pučke knjižnice i čitaonice* (2000.-2005.) ističe se potreba veće nabave knjiga za djecu i potreba sustavnijeg rada s njima. Uskoro, poslije 2000., raste broj djece kao korisnika, pa ona za četiri godine participiraju u sveukupnom članstvu s 42 posto (v. Tablicu 3).

Tablica 3. Članovi Pučke knjižnice i čitaonice: ukupan broj članova i djeca kao članovi (1994.-2003.)

Zaključivanje na temelju statističkih kvantitativnih pokazatelja može odvesti u zabludu. Iako je povećanje broja djece u članstvu očigledno, ne smije se previdjeti kontekst – sveukupno članstvo izrazito je malo uspoređi li se s brojem stanovnika Pitomače (5 posto).¹⁶ *Standardi za narodne knjižnice* predviđaju da 15 posto stanovništva bude učlanjeno u narodne knjižnice. Ni do 2010. Knjižnica neće moći ostvariti navedena standardna očekivanja. No, ostvariva su zasigurno predviđanja navedena u Programu rada do kraja 2005., tj. 500 članova (8,6 posto stanovništva),

¹⁵O informatizaciji narodnih i školskih knjižnica više u: Pejić, Ilija. Biti školski knjižničar : školske knjižnice Bjelovarsko-bilogorske i Virovitičko-podravške županije u sustavu METEL WIN. // XV. proljetna škola školskih knjižničara : zbornik radova / uredila Biserka Šušnjić et. al. Zagreb : Zavod za školstvo ; Rijeka : Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2004. Str. 128-133. O mreži knjižnica vidjeti i: Vodič kroz knjižnice Virovitičko-podravške županije / uredila Marjana Janeš-Žulj. Virovitica : Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 1997. Str. 7-8.

¹⁶Pitomača ima 5.786 žitelja prema popisu iz 2001. U mjestu su dvije škole i vrtić: osnovna s 1.030 učenika, srednja s 250 te vrtić s 300 polaznika.

od kojih će barem 200 biti djeca (predškolci i osnovnoškolci). U tom su smislu ohrabrujući podaci iz rujna 2004. kada je u Knjižnicu učlanjeno 360 korisnika.

3.2.4 Izložbe i druga događanja

Od studenog 2003. do rujna 2004. održano je u novom prostoru deset izložbi, npr., *Izložba zlatoveza i narodnih nošnji našičkog kraja* Zlate Kovačević, izložbe *Anđeli u knjižnici* i *Glagoljica na svili* (oslikavanje marama motivima glagoljice) polaznika kreativne radionice, *Nakit iz fimo mase* Martine Magat, *Izložba suvenira* iz cijelog svijeta S. Cimermana.

Od pisaca u Knjižnici su gostovali Renato Petek, Mirko Pukl, Božica Jelušić, Paulina Polak, Slavko Cimerman i dr. Predstavljen je *Podravski zbornik* za 2003. te nekoliko slikovnica. Svaki tjedan održavaju se dvije igraonice/radionice. Nastavljena je dobra suradnja s Osnovnom školom P. Preradovića te Dječjim vrtićem.

4 Pogled unaprijed

Deset godina trebalo je Pučkoj knjižnici i čitaonici da ustali svoju djelatnost. U tom vremenu otklonjene su prepreke koje su usporavale njezin razvoj. U sljedećem petogodišnjem razdoblju (2005.-2010.) nastaviti će se s izgradnjom novoosnovanih zbirki (periodike, multimedije, igrački, referentne zbirke), a pritom se neće zanemariti temeljna zbirka omeđenih publikacija, a unutar nje i zbirka slikovnica i knjiga za djecu. S izgradnjom zbirki povezana je obrada i zaštita građe, posebice one u zavičajnoj zbirci. Naglasak će biti na analitičkoj i predmetnoj obradi građe radi povećanja iskoristivosti. Dodatni napori u obučavanju korisnika i novi programi za njih označit će kvalitativne pomake u radu ove Knjižnice.

Kvalitetnim radom, u suradnji sa srodnim ustanovama, uz redovitu prezentaciju događanja u medijima, polako se stvara nova slika Knjižnice: prepoznatljivoga i rado posjećivana kulturnog središta Pitomače.

LITERATURA

Begović, Branko. Pozdrav z Pitomače. Pitomača, 2003.

Begović, Branko. Tri stoljeća Pitomače. Pitomača : Mjesna konferencija Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske, 1985.

Čitaonica pitomačka. // Hrvatski državni arhiv, UOZV 13-4 23768/1895; rkp. 5.

Ekonomski leksikon. Zagreb : Leksikografski zavod "Miroslav Krleža" : Masmedia, 1995.

Enciklopedija Jugoslavije. Zagreb : Leksikografski zavod, 1956.

Hrvatski enciklopedijski rječnik. Zagreb : Novi Liber, 2002.

Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga / uredila Mirna Willer. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.

Novljan, Silva. Program razvoja knjižnične dejavnosti : splošna knjižnica. // Načrtovanje gradnje i opreme knjižnic / Novljan, Silva ; Potokar, Robert ; Slokar, Rajko. Sanwald, William W. Premišljeno načrtovanje knjižnične zgradbe. Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001.

Pejić, Ilija. Biti školski knjižničar : školske knjižnice Bjelovarsko-bilogorske i Virovitičko-podravske županije. // XV. proljetna škola školskih knjižničara : zbornik radova / uredila Biserka Šušnjić et. al. Zagreb : Zavod za školstvo ; Rijeka : Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2004. Str. 128-133.

Pejić, Ilija. Nacionalna strategija razvoja narodnih knjižnica : pogled iz Pitomače. // Svezak 6, 6(2004), 7-9.

Pejić, Ilija. Proširena i obnovljena Pučka knjižnica i čitaonica u Pitomači. // HKD Novosti 25(2004), 14-15.

Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58(1999).

Tisuću knjiga za strpljivost. // Večernji list (Podravina i Bilogora), 15. 11. 2003.

Vodič kroz knjižnice Virovitičko-podravske županije / uredila Marjana Janeš-Žulj. Virovitica : Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 1997.